

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Kuhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošlja do odpovedi. — Udje „Kotlova“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, cista št. 5, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeran popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Na zaprte reklamacije so poštnine proste.

Današnja številka obsega 10 strani.

Občni zbor Slov. Kmečke Zveze

se vrši na Jožefovo, 19. marca ob 1/4 na 9. uro dopoldne v hotelu „Pri belem volu“ v Celju. — Govori dr. Krek iz Ljubljane in drugi.

V Celje!

Slovenska kmečka zveza nas kliče na Jožefovo v Celje na občni zbor. Ob bistravi Savinji, v središču južnega dela Spodnje Stajerske, bo zborovala ta dan glavna politična organizacija spodnještajerskih Slovencev.

Potreba je, nujna potreba, da se zbiramo, da se na političnih zborovanjih politično šolamo. Potrebo politične izobrazbe mora priznati dandanes vsak; kdor hoče kaj veljati, pomagati narodu in koristiti dmečkemu stanu, mora biti politično izobražen. Le tisti narod, tisto ljudstvo, tisti stan ima dandanes veljavo pred svetom, ki se lahko javno pokaže z dobro politično organizacijo. Dandanes ne odločuje, kakor pogosto vidimo, več samo število ali milijonska moč posameznih narodov, ampak njih politična izobrazba in organizacija.

Mal narod smo, malo nas je spodnještajerskih Slovencev, a imamo pa politično organizacijo, ki se sme po vsej pravici imenovati stranka zmag, stranka katera edina se v naših krajih upošteva. Nismo prešerni, še manj pa ošabni, a to lahko s ponosom rečemo: Zavedamo se naše moči in veselimo se, da je vse spodnještajersko kmečko ljudstvo z malimi izjemami v taboru Kmečke zveze.

Na občnem zboru K. Z. v Celju na Jožefovo bo govoril poleg znanih domačih poslancev-vođiteljev, nam vsem dobro znani slovenski organizator dr. Krek iz Ljubljane. Ime dr. Kreka je znano po vsem Slovenskem in še daleč preko naših mej. Njegove govore v državnem zboru občudujejo celo nasprotniki. Mož je izkušen v boju za pravice slovenskega ljudstva, posebno onih slojev, ki nosijo žuljave roke, to je kmeti in delavci. Prepričani smo, da bo dr. Krekovo ime privabilo čim več naših pristašev na Jožefovo v Celje.

Slovenska kmečka zveza bo ta dan položila tudi račun o svojem delovanju. Račun večletnega, neprestanega dela, uspehov in zmag, bo to. Po zaslugi K. Z. so prešli vsi deželnozborski — razun enega — in državnozborski mandati v last slovenskega ljudstva. Izločeni so oni liberalni troti, ki so imeli nekdanj glavno besedo v naši politiki. Celo lepa Savinjska dolina je postala docela naša! Od Save do Mure, od Sotle do koroških mej, povsod se razlega klic: „Živio Kmečka zveza!“ Občina za občino prehajajo v roke naših mož, dan za dnevom padajo nemškutarske in liberalne trdnjave. Naše vrste so vedno močnejše in k naši stranki so pristopili mnogi, ki so nas gledali pred časom še po strani.

Stranka dela smo, delu pa sledijo tudi uspehi. Za seboj ima K. Z. preteklost, za katero je lahko ponosna. Nismo se vezali z nemškutarji in Nemci, kakor delajo to liberalci, nismo se vstrašili pušic, ki lete iz nasprotnih taborov na našo stranko in vođitelje, ampak zaupajoč v lastno moč, moč naših načel, gre K. Z. svojo pot naprej, v delu za blagor ljudstva.

Kmetje, somišljeniki, prijatelji! Na Jožefovo, po hitite vsi v Celje na občni zbor Kmečke zveze. Agitirajte med sosedi, znanci in prijatelji za obilno udeležbo. Zaupniki, vsaj vi ne smete manjkati. Vsaka občina, vsaka župnija, naj pošlje svoje zastopnike. Na občnem zboru si bomo zopet zaznamovali načrt, po katerem bomo delovali v bodoče.

Zatorej na Jožefovo vsi v Celje!

Državni zbor.

V seji dne 6. marca je nadaljevala zbornica razpravo o predlogih draginjskega odseka proti kartelom kot vzrokom draginje. Trgovinski minister vitez Rössler je izjavil, da je težavno rešiti vprašanje kartelov. Sicer je resnica, da bi se neprestano dviganje cen po kartelih dalo zabraniti z odpravo varstvene carine, kar bi omogočilo zunanjo konkurenco (tekmovalnost), toda brez dovoljenja Ogrske se ne da gledati na carino nič izpremeniti. In nadalje se je treba ozi-

rati na to, da varujemo domačo industrijo (veleobrt), in zagotoviti bi se dalo proti kartelom le tedaj kaj hasnovitega napraviti, če bi se združile vse države v skupno postopanje. Kratek smisel dolgih besed je ta: vlada bi sicer rada kaj storila, pa pravega ne zadeni in si tudi ne upa.

Dne 7. marca se je seja nadaljevala. Minister za javna dela, Trnka, je izjavil, da sicer pritrjuje nekaterim predlogom draginjskega odseka, da pa je glede na vzroke, zakaj je premog tako drag, drugega mnenja, nego gospodje poslanci; zato pa misli tudi vlada malo drugače postopati v tem vprašanju, kakor svetuje draginjski odsek. Po domače, brez olesjevalnih besed povedano: Vse ostane več ali manj pri starem, če se ne bo še bolj podražilo.

V seji dne 8. marca je govoril med drugimi tudi slovenski poslanec Gostinčar, ki je ostro bičal odiranje ljudstva po kartelih. Zanimivo je bilo, ko je finančni minister Zaleski koncem seje odgovarjal na interpelacijo poslanca Pantza, ki je vprašal vlado, zakaj je ona delničarjem tovarne orožja v Steyrju na Gornjem Avstrijskem dovolila razdelitev gratis-akcij (zastonj-delnice); družba je že itak razdeljevala visoke dobičke ter ima nek poseben zaklad v višini nad 2 milijona kron. Tako se je hotelo ukniti davčno oblast. Vidi se iz tega slučaja zopet, kako se v naši državi gospodari.

V torek, dne 12. marca, se je seja zopet nadaljevala. V razpravi je še vedno draginjsko vprašanje. Razprava o draginji se je v seji dne 13. t. m. končala.

Ker je kartelno vprašanje sedaj na dnevnem redu ne samo v državnem zboru, temveč sploh v javnosti, ne bo odveč, izpregovoriti nekoliko podrobneje o kartelih.

Karteli so panoga organizacije, in sicer organizacije kapitala, raznih velikih tovarnarjev, podjetnikov in trgovcev. Kartel bi mi po domače imenovali zvezo. Takih kartelov je več vrst, in sicer: če se podjetniki združijo v to svrhu, da izdelujejo samo gotovo, majhno mero dotičnega blaga, rečimo slačkorja, se imenuje njihova zveza „proizvajalni“ kartel; če hočejo svoj veliki dobiček doseči s tem, da kupujejo potrebne surovine za nizko ceno, svoje industrijske izdelke pa prodajajo za jako visoko ceno, se imenuje „prodajalni“ kartel. Pri Nemcih se nahaja tudi beseda „Ring“, ki znači zvezo prodajalcev, ki razprodajajo ljudem le za gotovo previsoko in oduševsko ceno. Amerikanci imajo za to ime „trust“. Nekaj dobrih strani imajo sicer karteli, dandanašnji pa prevladuje njihova slaba stran, namreč odiranje ljudstva, osobito nižjih delavskih slojev.

Zgodovina kartelov še ni stara. V Avstriji so se pojavili karteli nekako pred 30. leti. A razširjali so se zelo naglo. Vse potrebščine, ki jih ljudstvo zelo neobhodno rabi, je kapitalistični kartel potegnil v svojo oblast: slačkor, kavo, volno, usnje, papir, umetna gnojila, petrolej, oglje, železo, platno, baker in druge ljudske potrebščine. Cene vsem tem, za vsakdanje življenje neizogibno potrebnih reči, kartelisti vedno dvigajo od leta do leta, da se bogatijo na stroške delujočega ljudstva. Če si industrija (veleobrt) služi 7 do 10%, ne rečemo nič, če služi 10 do 20%, že težje prenašamo. Kaj pa naj rečemo, če si zasluži 30 do 40%, kakor n. pr. železni kartel? Vspričo tega se ni čuditi, da je cena raznega blaga hudo poskočila, kakor n. pr. pri medenini za 50%, pri bakru za 55%, pri premogu za 80 do 100%. Zato pa je tudi dobiček kartelov ponekod naravnost velikanski.

Navedli smo že velike dobičke železnega kartela, ki so vzrok, da je železo v Avstriji tako nečuvno drago. Isto velja z malimi izjemami tudi o slačkornem kartelu, o onem za premog, špirit, petrolej itd. O gorstasnih dobičkih ameriškanskih „trustov“ ne moremo in tudi ne maramo govoriti.

Karteli ne škodujejo samo ljudstvu, ampak tudi državi. Za vojaštvo je treba veliko živil in drugih potrebščin, kakor n. pr. topov, pušk, streliva in drugih reči, in vse to mora država kartelistom drago plačevati. Vsled draginje, katero povzročajo karteli, rabi vojna uprava na leto mnogo milijonov kron več, kar pride seveda na rame davkoplačevalcev.

Že iz teh podatkov, ki smo jih čisto na kratko navedli iz tega zelo obširnega vprašanja, se vidi, kolika je škoda, ki jo povzročajo karteli narodnemu go-

spodarstvu. Ne gre več, držati rok križem in gledati, kako ljudstvo vsled takega odiranja vedno bolj in bolj propada. Treba se je odločno postaviti v bran. V avstrijski zbornici je bil že leta 1898 predložen načrt za kartelni zakon, ki ima marsikatero pametno točko. Pa ni postal zakon. Slovenski poslanec dr. Krek je sestavil novo, prav pametno predlogo o kartelnem zakonu. Pa ima veliko nasprotnikov, in sicer ne samo pri svobodomiselnem liberalizmu, ki je vedno branil kapitalizem in njegovo ljudsko odiranje, temveč tudi pri vladi. Toda upamo, da v resnici ljudski poslanci ne bodo odnehali v svojem boju zoper kartelirano oduševstvo, ker to je edino pravi in izdatni obrambni boj zoper draginjo in za ljudsko blagostanje.

Politični ogled.

Dne 8. marca: V državnem zboru se nadaljuje draginjska razprava. — Ogrski ministrski predsednik grof Khuen je podal s celim ministrstvom cesarju ostavko. Novi ogrski ministrski predsednik bo baje postal pl. Lukač. — Na Dunaj je došlo odposlanstvo bosanskega sabora. Državni finančni minister Bilinski, kot upravitelj Bosne in Hercegovine, je deputacijo sprejel in jo nagovoril ter razložil, kako hoče on upravljati zaupani mu deželi. — V današnji seji nemškega državnega zbora se je izvolilo sledeče predsedstvo: Kämpf predsednik, Paasche prvi podpredsednik in Dowe drugi podpredsednik. Predsedstvo sestoji iz svobodomiselncev, Kämpf je celo prostozidar. — Štrajk premogarjev na Angleškem traja naprej. Tudi po drugih deželah se opaža štrajkarsko gibanje med rudarji.

Dne 9. marca: Cesar je danes prejel vojne generala Aufferberga, ki je baje naznanil cesarju, da odstopi. — Gosposka zbornica je imela danes sejo, v kateri so novoimenovani člani storili običajne obljube. — Za župana v Pragi je bil izvoljen bivši župan dr. Gros. — Položaj je na Ogrskem vedno bolj nejasen. Stranke manjšine vstrajajo pri svojih zahtevah glede brambne postave. — Lastniki premogovih rudnikov na Angleškem so došli v London, da se posvetujejo z vođitelji delavcev glede štrajka. Lastniki rudnikov odklanjajo zahteve delavcev. — Prekucija na Kitajskem traja naprej. Veliko ljudi je vsak dan pobitih po raznih mestih.

Dne 10. marca: Cesar je danes sprejel načelnika avstrijskega generalnega štaba, Semua, zunanjega ministra grofa Berchtolda in ministrskega predsednika grofa Stürgkha. Posvetoval se je z njimi o rešitvi zamotanega političnega položaja. — Listi poročajo, da bo vojni minister Aufferberg radi tega odstopil, ker se je izvedelo, da je Aufferberg leta 1905 izdelal nek načrt o pohodu avstrijskega vojaštva na Ogrsko v slučaju upora. Ker se je sedaj izvedelo za ta načrt, je Aufferberg baje nemogoč kot vojni minister. — Hrvaški ban Čuvaj je baje predložil grofu Khuenu prošnjo za odstop. — Štrajk premogarjev se širi iz Angleškega tudi v Nemčijo. Na Westfalskem je začelo že večje število rudarjev štrajkati. Pogajanja so bila dozdaj še brezuspešna. — Narodna skupščina na Kitajskem je izvolila za prvega predsednika kitajske ljudovlade bivšega cesarskega ministra Juansikaja. Po nekaterih večjih mestih se vrše hudi nemiri. Uporniki streljajo na ulicah in jih obešajo.

Dne 11. marca: Listi zatrjujejo, da so vesti o omenjenem načrtu Aufferbergovem o pohodu avstrijskega vojaštva na Ogrsko, neresnične, in da bo ostal Aufferberg še nadalje na svojem mestu. Ogrski načelnik širili o vojnem ministru neresnične vesti, da bi se položaj še bolj zamotal. — Med Celi in Nemci se vrše pogajanja za sporazum, a Nemci so tako nestrpni, da se bodo pogajanja najbrž zopet razbila. — Vlada namerava potom cesarske naredbe proglašiti za mesto Pulj (Pola) tak občinski volilni red, da bo vojni admiral, ki stanuje v Pulju, župan, ostali člani občinskega sveta pa se bodo volili iz vseh strank, to je, po takozvanem proporcionalnem (razmernem) volilnem redu. — Upor v Meksiki se je že večinoma polegla.

Dne 12. marca: Delegacije bodo zborovale po Veliki noči. — V draginjskem odseku državnega zbora je danes govoril poslanec dr. Verstovšek, ki se je pritoževal, da zbornica ne upošteva odsekov predloge. — Položaj na Ogrskem se še ni razjasnil. Cesar se še ni odločil, kdo bo novi ministrski predsed-

